

Kinderopvang en peuterspeelzaal

De Jeugdmonitor Zeeland is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland, de 13 Zeeuwse gemeenten en verschillende instellingen die op het gebied van jeugd werkzaam zijn.

De Jeugdmonitor Zeeland brengt de leefwereld van de Zeeuwse jeugd in kaart door gegevens te verzamelen over kinderen en jongeren van 0 tot en met 23 jaar.

De primaire doelstelling van de Jeugdmonitor is het voorzien in gegevens en informatie ter ondersteuning van (jeugd- en onderwijs)beleid van gemeenten, provincie en jeugdmonitorpartners. Hoofdverantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdmonitor Zeeland is Scoop, Zeeuws instituut voor sociale en culturele ontwikkeling. Scoop werkt in dit project nauw samen met verschillende partijen, waaronder GGD Zeeland, de Regio-politie Zeeland, RPCZ, Bureau Jeugdzorg Zeeland, SportZeeland en de regionale Meld- en Coördinatiefuncties op het gebied van voortijdig schoolverlaten. Het belangrijkste kanaal voor het bekend maken van de verzamelde informatie is de website www.jeugdmonitorzeeland.nl. Daarnaast verschijnen korte themarapporten.

Dit rapport is er een uit de serie op basis van de enquête Ouders Jonge Kinderen 2009 en heeft als onderwerpen kinderopvang en peuterspeelzaal. Het onderzoek is een herhaling van eenzelfde onderzoek dat is uitgevoerd in 2001 en 2005. Aan de enquête, afgenomen in mei 2009, hebben 1961 ouders meegedaan. Het betreft hier ouders van kinderen van drie of vier jaar oud (geboren in 2005). Dit betekent een respons van 48%.

Inleiding

Dit themarapport gaat over kinderopvang en peuterspeelzaal. Diverse onderwerpen komen aan bod zoals het gebruik van deze voorzieningen, de mening van de ouders over de voorzieningen en de redenen van ouders om er wel of geen gebruik van te maken.

Er wordt hierbij een vergelijking gemaakt met de resultaten van de enquête uit 2005 en tussen de gemeenten in Zeeland. Waar relevant is ook gekeken naar inkomensklasse en opleidingsniveau van de ouders. Als de vergelijking geen significante¹ verschillen oplevert dan wordt ze niet vermeld in dit rapport.

Gebruik kinderopvang

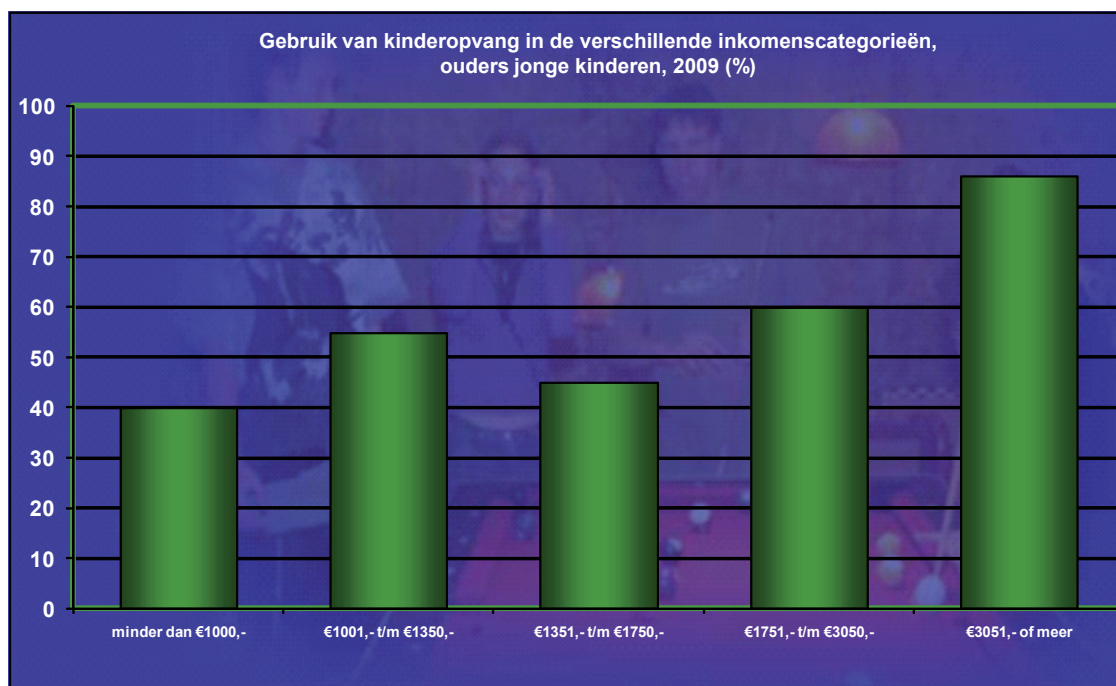
Het gebruik van kinderopvang is gestegen. In 2009 gaven zes op de tien ouders (62%) van drie- en vierjarigen aan gebruik te maken van opvang (zoals kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, gastouder, vaste oppas). In 2005 was dit ongeveer de helft van de ouders (53%). In Hulst en Sluis wordt het meest gebruik gemaakt van kinderopvang (beide 74%) en in Reimerswaal het minst (44%).

Ouders van kinderen die nog niet naar de basisschool gaan, maken meer gebruik van opvang dan ouders van kinderen die al wel naar school gaan. Beide categorieën laten wel een stijging zien tussen 2005 en 2009: het gebruik onder ouders van driejarigen is gestegen van 57% naar 66%, onder ouders van vierjarigen van 47% naar 56%. Evenals in 2005, maken ouders van *driejarigen* in Zeeuws-Vlaanderen het meest gebruik van kinderopvang (71%), gevolgd door ouders op Walcheren (69%) en ouders in de Oosterschelderegio (61%). Het gebruik van opvang onder ouders van *vierjarigen* ligt in de drie Zeeuwse regio's op respectievelijk 68%, 56% en 50%. Het Zeeuwse beeld van het verschil in gebruik van opvang tussen drie- en vierjarigen geldt dus niet zo sterk voor Zeeuws-Vlaanderen.

¹ Significant betekent dat het verschil (waarschijnlijk) niet op toeval berust.

Hoger opgeleide ouders maken meer gebruik van kinderopvang dan lager opgeleide ouders. Onder ouders met een hbo/wo-opleiding ligt het gebruik namelijk op 71% en onder ouders met een havo/vwo/mbo-opleiding op 65%, terwijl het gebruik onder ouders met een lo/lbo/vbo/mavo-opleiding op 41% ligt.

Het is algemeen bekend dat opleidingsniveau en inkomen sterk met elkaar samenhangen: een hoger opleidingsniveau betekent vaak een hoger (gezins)inkomen. Ook in dit onderzoek komt dit duidelijk naar voren en constateren we dat ouders uit de hoogste inkomenscategorie, evenals hoger opgeleide ouders, het meest gebruik maken van kinderopvang. Het gebruik neemt toe naarmate het inkomen stijgt, alleen de middelste inkomenscategorie vormt daarop een uitzondering (zie grafiek). We constateren ook dat tweeverdieners meer gebruik maken van kinderopvang dan andere ouders.

Gemiddeld verrichten moeders met een driejarig kind dat naar een vorm van opvang gaat 21 uren betaald werk per week (was 19 uren in 2005). De moeders van driejarigen die géén gebruik maken van een vorm van opvang, verrichten gemiddeld 10 uren betaald werk per week (was 7 uren in 2005).

Aan de ouders die geen gebruik (meer) maken van opvang is gevraagd naar de reden(en) van het niet gebruiken van opvang. Eén op de tien ouders geeft aan dat hij/zij de opvang te duur vindt. Voor ouders van driejarigen zijn de belangrijkste redenen dat het beter is als ouders zelf voor hun kinderen zorgen (41%), dat de opvang binnen het gezin plaatsvindt (34%) en dat het kind naar de peuterspeelzaal gaat (22%). De belangrijkste reden voor de ouders van vierjarigen is dat hun kind inmiddels op de basisschool zit (51%). Redenen als wachtlijsten, het ontbreken van opvang in de kern/wijk en aansluiting bij de werktijden spelen niet of nauwelijks een rol.

Vormen van opvang

Bijna de helft van de ouders (47%) met een driejarig kind die gebruik maakt van opvang, heeft gekozen voor het kinderdagverblijf. Dit is een flinke toename ten opzichte van 2005 toen één derde van de ouders gebruik maakte van deze vorm van opvang. Ook opvang door een gastouder (zowel bij de gastouder thuis als in eigen huis) vertoont een lichte stijging.

Er is sprake van een sterke stijging in het gebruik van buitenschoolse opvang. Hiervan maakt bijna vier op de tien ouders (38%) van vierjarigen gebruik, in 2005 was dit nog 23%. Het gebruik van onbetaalde oppas door bijvoorbeeld familie is gedaald van 54% in 2005 naar 45% in 2009. Overigens maken ouders vaak gebruik van meerdere opvangvormen naast elkaar.

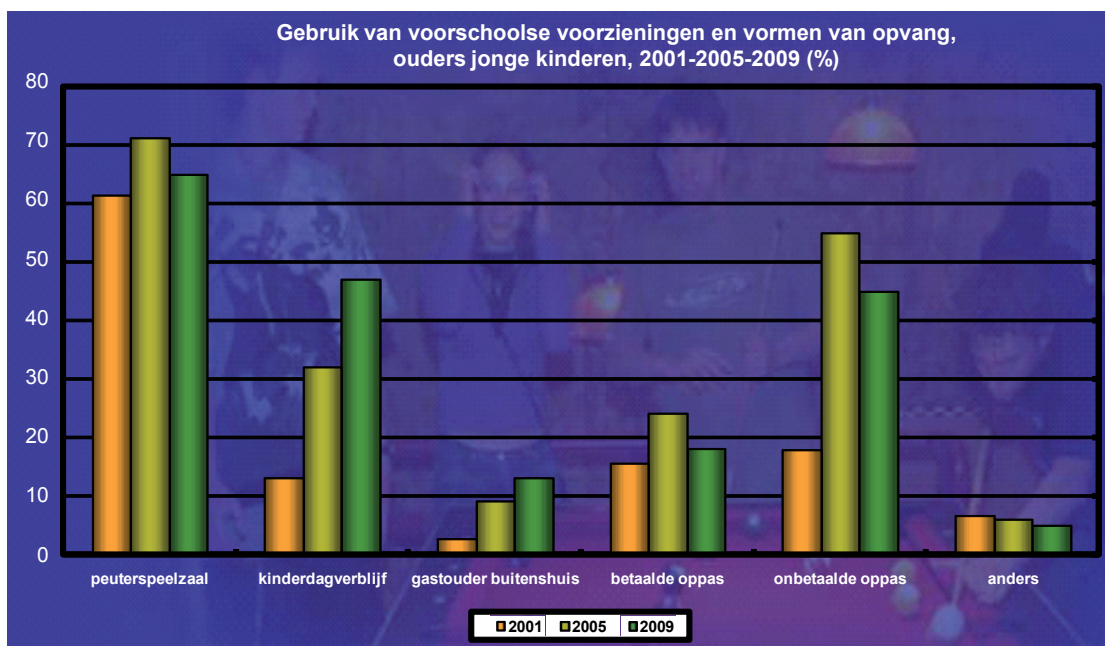
en peuterspeelzaal

Kosten opvang

Driejarige kinderen die naar het kinderdagverblijf gaan, verblijven daar gemiddeld bijna vier dagdelen per week (3,8). Ouders die gekozen hebben voor opvang door een gastouder in eigen huis maken hier gemiddeld iets meer dan drie (3,3) dagdelen per week gebruik van, ten opzichte van twee dagdelen in 2005. Gemiddeld gaan kinderen van vier jaar iets meer dan twee (2,2) dagdelen per week naar de BSO.

Ouders van driejarigen die gebruik maken van kinderopvang en zelf iets moeten bijdragen betalen gemiddeld € 235,- per maand. Dat is een behoorlijke toename vergeleken met 2005 toen de gemiddelde kosten voor ouders op € 185,- lagen. Ongeveer één op de tien ouders betaalt niets voor opvang van zijn of haar kind, voor 89% van de ouders komt dit doordat ze gebruik maken van onbetaalde oppas door familie, vrienden of kennissen. In 2005 betaalde één op de zeven ouders niets voor opvang.

Gebruik van voorschoolse voorzieningen en vormen van opvang, ouders jonge kinderen, 2001-2005-2009 (%)

Gebruik peuterspeelzaal

De vierjarigen worden hier buiten beschouwing gelaten omdat zij in principe naar school gaan en dus geen gebruik (meer) maken van een voorschoolse voorziening (peuterspeelzaal / kinderdagverblijf / gastouder). Als we kijken naar het gebruik van een voorschoolse voorziening door driejarigen dan zien we dat deze constant is gebleven: 84% van alle ouders van driejarigen maakt hiervan gebruik.

Het aantal driejarigen dat de peuterspeelzaal bezoekt is gedaald van 72% in 2005 tot 65% in 2009. Op Schouwen-Duiveland gaan relatief de meeste driejarigen naar de speelzaal (87%) en in Middelburg relatief de minste (50%). Er wordt in Zeeland nauwelijks gebruik gemaakt van een peuterspeelzaal buiten de eigen woongemeente, namelijk 4%. In de gemeente Hulst maken wel meer ouders dan gemiddeld in Zeeland gebruik van een elders (met name in België) gelegen peuterspeelzaal (12%).

De redenen voor het niet bezoeken van de speelzaal zijn divers. Ruim de helft van de ouders (57%) brengt zijn / haar kind niet naar de peuterspeelzaal omdat hij / zij gebruik maakt van een vorm van opvang. In 2005 lag dit percentage nog op 47%. Ongeveer één op de zes (16%) ouders brengt zijn / haar kind niet naar de speelzaal omdat hij / zij het beter vindt als ouders zelf voor hun kind zorgen. Dat is beduidend minder dan in 2005, toen één op de vier ouders (27%) die mening was toegedaan. Met name in Reimerswaal en Veere speelt dit argument voor ouders een rol.

Dat de peuterspeelzaal te duur is, is voor 14% van de ouders reden om er geen gebruik van te maken. Iets meer dan één op de tien ouders (9%) heeft nooit overwogen gebruik te maken van de peuterspeelzaal. Tot slot heeft 13% van de ouders een andere reden om geen gebruik te maken van de speelzaal, bijvoorbeeld omdat er genoeg kinderen thuis / in de buurt zijn om mee te spelen of omdat het kind de crèche van de kerk bezoekt.

De ouders die gebruik maken van de peuterspeelzaal zijn gevraagd naar hun mening over een groot aantal aspecten van de peuterspeelzaal. De antwoordcategorieën hierbij waren: 'slecht', 'gaat wel', 'goed' en 'weet niet'. Over het algemeen genomen kunnen we stellen dat ten opzichte van 2005 meer ouders tevreden zijn over de peuterspeelzaal. Als we van alle aspecten nagaan welk percentage van de ouders de beoordeling 'goed' geeft, dan zien we dat het contact met leeftijdsgenootjes het beste scoort (95%). De veiligheid op de speelzaal krijgt ook een hoge score, deze wordt door 93% van de ouders als 'goed' beoordeeld. In 2005 was dit nog 87%. Ook het spelmateriaal (92%) en de speelruimte (87%) scoren goed. In 2005 was dit in het geval van de speelruimte nog 82%. Negen op de tien ouders zijn tevreden over de verzorging en over de bijdrage van de peuterspeelzaal aan de ontwikkeling van hun kind. Ten aanzien van de opvattingen over opvoeden bestempelt 87% van de ouders deze als 'goed' (was 82% in 2005). Van de ouders geeft 77% aan de voorbereiding op de basisschool goed te vinden, 9% daarentegen vult in 'weet ik niet'. De buitenspeelruimte tenslotte wordt door het laagste percentage ouders als 'goed' beoordeeld (76%).

Uit de peiling Peuters in Tel (peildatum 2008) blijkt dat zowel het absolute als het relatieve aantal kinderen (hierbij wordt rekening gehouden met de demografische ontwikkelingen) dat ingeschreven staat bij een Zeeuwse peuterspeelzaal een sterk dalende lijn vertoont. Deze daling manifesteert zich het sterkst in de gemeenten Tholen, Veere, Sluis en Terneuzen. In de gemeenten Schouwen-Duiveland, Kapelle, Hulst en Borsele daarentegen was er juist sprake van een lichte groei. Een verklaring voor de daling van het peuterspeelzaalbezoek zou kunnen liggen in het feit dat er meer gebruik wordt gemaakt van kinderopvang, veroorzaakt door de toegenomen arbeidsparticipatie van vrouwen, de sterke uitbreiding van het aantal kindplaatsen in de opvang én de daling van de kosten van kinderopvang ten opzichte van een stijging van de ouderbijdrage voor het peuterspeelzaalwerk.

Conclusies

Het totale gebruik van voorschoolse voorzieningen (peuterspeelzaal / kinderdagverblijf / gastouder) voor driejarigen is gelijk gebleven. Ongeveer één op de zes kinderen komt tot zijn of haar vierde levensjaar niet in aanraking met een voorschoolse voorziening.

Het gebruik van de peuterspeelzaal neemt af. De meest logische verklaring hiervoor lijkt te zijn dat steeds meer gebruik wordt gemaakt van kinderopvang waardoor ouders hun kind niet ook nog eens naar de peuterspeelzaal brengen.

Het gebruik van professionele kinderopvang en buitenschoolse opvang is verder toegenomen. We kunnen hier dan ook spreken van een professionaliseringsslag; steeds meer ouders maken gebruik van formele vormen van opvang en betalen hier ook voor.

Aanbevelingen

Een deel van de Zeeuwse ouders maakt geen gebruik van een voorschoolse voorziening. Gezien het belang van voorschoolse voorzieningen voor de ontwikkeling van jonge kinderen zou meer ingezet kunnen worden op vergroting van deelname aan deze voorzieningen door jonge kinderen. Meer promotie, een betere toegankelijkheid (door aan te sluiten bij de behoeften van ouders) en een beter inzicht in de financiering van de voorschoolse voorzieningen kunnen hieraan een bijdrage leveren.

Per 1 augustus 2010 treedt de nieuwe Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (wet OKE) in werking. Hierdoor krijgen de peuterspeelzalen een nog belangrijkere plek in het lokale jeugdbeleid. Peuterspeelzalen stimuleren immers kinderen bij hun ontwikkeling en ondersteunen ouders bij vragen rond de opvoeding. Daarnaast spelen peuterspeelzalen een rol in het signaleren van achterstanden. Ook zijn zij een belangrijke schakel in de lokale samenhang van voorzieningen voor kinderen van 0 tot 6 jaar en voor de doorgaande ontwikkelings-, zorg- en leerlijn voor kinderen van 0 tot 12 jaar. Zeeuwse peuterspeelzalen moeten zich voorbereiden op deze rollen en taken én ze moeten kunnen voldoen aan de kwaliteitseisen van de wet.

Colofon

Analyse & rapportage:

Jolanda van Overbeeke-van Sluis
Esther Spuesens

Scoop, februari 2010

Postbus 407
4330 AK Middelburg
tel 0118 68 25 00
fax 0118 63 53 11